

انجیل یهودا

از دست‌نوشته چاکوس

ویراستاران:

رودولف کاس، ماریون میر، گرگور وُرس
همراه با تفسیری از داریت د. ارمن
ترجمه شیرین اولیایی

این کتاب ترجمه‌ای است از:

The Gospel of Judas
from Codex Tchacos

edited by Rodolphe Kasser, Marvin Meyer, and Gregor Wurst
National Geographic Society, 2006

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان آتابک خیابان شهدای ژاندارمری،

شماره ۱۱۱، تلفن: ۴۰۸۶۴۰۶۶

ویرایش، آماده‌سازی و امور فنی:

تحریریه انتشارات ققنوس

ویراستاران: رودولف کاسر، ماروین میجر، گregor وُرسْت

انجیل یهوذا

از دست‌نوشته چاکوس

ترجمه شروین اولیایی

چاپ اول

۱۱۰۰ نسخه

۱۳۹۹

چاپ پارمیدا

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۴-۰۳۲۵-۸

ISSN: 978.622.04.0325-8

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۲۵۰۰۰ تومان

عنوان و نام پدیدآور: انجیل یهودا: از دست‌نوشته جاکوب، ویراستاران رودولف کاسر، ماروین میر، گرگور وورست همراه با تفسیری از باربارا د. ارون؛ ترجمه شروین اولیایی. مشخصات نشر: تهران: ققنوس، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۶۰ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۰۴-۰۳۲۵-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: The Gospel of Judas: from Codex Tchacos, c2006.

موضوع: انجیل یهودا — تاریخ.

موضوع: Gospel of Judas -- History

شناسه افزوده: کاسر، رودولف، ۱۹۲۷-۲۰۱۳ م.، ویراستار

شناسه افزوده: Kasser, Rodolphe, 1927-2013

شناسه افزوده: مایر، ماروین، ویراستار

شناسه افزوده: Meyer, Marvin W.

شناسه افزوده: وورست، گرگور، ۱۹۶۴- م.، ویراستار

شناسه افزوده: -Wurst, Gregor, 1964-

شناسه افزوده: اولیایی، شروین، ۱۳۶۰-، مترجم

رده‌بندی کنگره: BS۲۴۶۰

رده‌بندی دیویی: ۲۲۹/۸

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۶۲۳۱۶۶۰

فهرست

۷	یادداشت مترجم
۱۱	یادداشت انجمن نشنال - ریگانی
۱۷	مقدمه
۲۹	انجیل یهودا
	ترجمه رودولف کاسر، ماروین میر و گرگور وُرسِت، با همکاری فرانسوا گُدار
	تفسیرها
۵۵	داستان دست‌نوشته چاکوس و انجیل یهودا
	رودولف کاسر
۷۷	مسیحیت زیر و رو می‌شود: بینش جایگزین انجیل یهودا
	بارت د. ارمن
۱۱۱	ایرنا یوس لیونی و انجیل یهودا
	گرگور وُرسِت
۱۲۳	یهودا و فرقه گنوسی
	ماروین میر
۱۵۱	کتاب‌شناسی
۱۵۵	معرفی مؤلفان
۱۵۶	نمایه

یادداشت مترجم فارسی

کتابی که هم‌اینک در دست دارد نخستین ترجمه انجیل یهودا به زبان فارسی است. این انجیل سرخ بخشی از یک دست‌نوشته یا نسخه خطی^۱ پاپیروسی است که به «دست‌نوشته چارلس مشهور است. این نسخه خطی، که در سال‌های پایانی دهه ۱۹۷۰ میلادی طی حفاری مخفیانه‌ای در مصر کشف شد، سرنوشته پرماجرایی را پشت سرگذاشته تا سرانجام به دست مؤسسه نشنال جئوگرافیک رسید. این مؤسسه بی‌درنگ گروهی از متخصصان را برای ترمیم و ترجمه انجیل یهودا برگزید و سرانجام، در سال ۲۰۰۶، ویراست نخست (editio princeps) آن را برای اولین بار منتشر کرد. اصل این انجیل به زبان قبطی بر برگ‌های پاپیروسی مکتوب شده و متعلق به قرن سوم میلادی است. با وجود این، پژوهشگران اعتقاد دارند که نسخه بازیافته ترجمه‌ای از نسخه‌ای قدیمی‌تر به زبان یونانی است. شرح ماجرای این انجیل به تفصیل در کتاب حاضر، در بخش «داستان دست‌نوشته چاکوس و انجیل یهودا»، آمده است. انجیل یهودا از زمان انتشار تاکنون، بارها به زبان‌های مختلف ترجمه، بازبینی و تفسیر شده است، اما من تصمیم گرفتم همان نسخه اصلی را به فارسی ترجمه کنم. اول از همه به این دلیل واضح که این نسخه ویراست نخست است و صرفاً پس از آن و بر اساس آن است که ترجمه و تفسیر

1. codex

بعدی موضوعیت پیدا می‌کنند. دوم این‌که این ویراست نخست نتیجه کار گروهی است که همگی از قبطی‌پژوهان مطرح بین‌المللی‌اند و اعضای منتخب مؤسسه نشنال جئوگرافیک و بنیاد مایسیناس برای ترمیم، رمزگشایی و ترجمه این متن. و سوم این‌که کتاب حاضر، علاوه بر متن خود انجیل، تاریخچه اکتشاف، تشریح روند ترمیم و چند مقاله توضیحی و تفسیری در مورد اهمیت و جایگاه انجیل یهودا را نیز شامل می‌شود.

در این کتاب درباره انجیل یهودا و مکاتب گنوسی به تفصیل صحبت شده است و نیازی به تکرار نیست. اما لازم است خواننده ناآشنا با تاریخ مسیحیت با برخی اصطلاحات مقدماتی آشنا شود: گنوسیس (یا گنوس) واژه‌ای رمانی به معنای شناخت و معرفت است و «گنوسی» یا «گنوستیک» به اصطلاح به گروه‌های متنوعی گفته می‌شد که قایل به امکان شناخت باطنی یا سری بودند. در قرن آغازین مسیحیت، فرقه‌های گنوسی بسیاری وجود داشتند که عقایدی مغربا با مسیحیت راست‌کیش (یعنی دین رسمی و پذیرفته‌شده کلیسا) داشتند و پاران کیسای نخستین آن‌ها را «بدعت‌گذار» می‌نامیدند. این گروه‌ها انجیل‌ها: بسیاری نیز در اختیار داشتند که متفاوت با چهار انجیل مقبول کلیسا بود. با پیروزی مسیحیت راست‌کیش و همچنین با تعیین کتب مقدس و اصیل از سوی کلیسا، این گروه‌ها به مرور از بین رفتند و آثارشان نیز از میان رفت. ما تا قرن گذشته به اطلاعات بسیار اندکی درباره این گروه‌ها و مکتوباتشان در اختیار داشتیم. تا این‌که در سال ۱۹۴۵ در شهر نجع حمادی مصر دست‌نوشته‌هایی کشف شدند که حاوی تعداد زیادی متن گنوسی، انجیل غیررسمی و آپوکریفا^۱ بودند، که اغلب آن‌ها برای نخستین بار در معرض دید پژوهشگران و مردم قرار می‌گرفتند. این متون را معمولاً دست‌نوشته‌ها یا مجموعه کتب نجع حمادی می‌خوانند که شامل انجیل توماس، انجیل حقیقت، انجیل فیلیپ، کتاب سری یوحنا و بسیاری متون دیگر می‌شوند. درباره این متون دو کتاب ارزشمند به فارسی منتشر شده است که از آن‌ها بهره فراوان برده‌ام.^۲ با این همه، در میان کشفیات نجع

۱. آپوکریفا عنوانی است برای متونی که کلیسا آن‌ها را اصیل نمی‌داند و به رسمیت نمی‌شناسد. —

۲. استوارت هالروید، ادبیات گنوسی، ترجمه ابوالقاسم اسماعیل‌پور (تهران: هیرمند، ۱۳۹۵)؛ الین بیگلر، انجیل‌های گنوسی، ترجمه ماشاء الله کوچکی میبدی (تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۴).

حمادی نیز اثری از انجیل یهودا نبود و هنوز بایست دهه‌ها برای خواندن آن منتظر می‌ماندیم.

گفتمنی است که کتابی تحت عنوان انجیل یهودا اثر هنریک پاناس، نویسنده لهستانی، را انتشارات رواق با ترجمه پرویز داریوش در سال ۱۳۵۹ منتشر کرده و در سال‌های گذشته نیز انتشارات فردوس و سپس انتشارات اساطیر آن را تجدید چاپ کرده‌اند. این کتاب رمانی تخیلی از زبان یهوداست. نویسنده سه نقل قول تاریخی را در آغاز کتاب و به عنوان «درآمد» رمان خود می‌ورد که از وجود متنی به نام انجیل یهودا خبر می‌دهند. به‌راستی نیز، پیش از کشف انجیل یهودا، این سه نقل قول تنها شواهد تاریخی‌ای بودند که از وجود چنین انجیل گمشده‌ای خبر می‌دادند. متأسفانه هنریک پاناس در سال ۱۹۸۵، بیست و یک سال پیش از انتشار نخستین ویراست انجیل یهودا، درگذشت و نتوانست شاهد کشف انجیلی باشد که رمان خود را با تصویری از آن نوشته بود.

در جریان این ترجمه، همراهی به ترجمه بی‌همتای پرویز سیار از عهد عتیق (تهران: هرمس، ۱۳۹۴) و به یاد (تهران: نی، ۱۳۸۷) رجوع کردم و بسیار از این دو کتاب کمک گرفتم.

باید این نکته را نیز ذکر کنم که هر یک از این بیانی به متن افزوده‌ام آن را به شکل (—) آورده‌ام.

در پایان از جناب آقای امیر حسین زادگان مدیر ماسم انتشارات ققنوس که مثل همیشه پشتیبان من در انتشار شایسته این اثر بوده سپاسگزارم. از جناب آقای محمد صباغی که متن را ویرایش کردند و بر خط و زیبایی آن افزودند و همچنین از ویراستاران و دست‌اندرکاران انتشارات فارس کمال تشکر را دارم.